HE 175/2022 vp - JTYP-lain muuttaminen ja sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoaminen

Palkkatukiuudistus

Työelämä ja tasa-arvovaliokunta

21.10.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tausta ja tavoitteet lakimuutokselle

- Taustalla vaikuttavat hallitusohjelman kirjaukset:
  - Tavoitteena lisätä palkkatuen käyttöä yrityksissä
  - Yksinkertaistaa ja vähentää työnantajiin kohdistuvaa byrokratiaa
  - Tavoitteena nostaa vaikeasti työlistyvien osatyökykyisten, vammaisten, pitkäaikaistyöttömien ja maanhanmuuttajien palkkatuen enimmäismäärää
  - Valtiontukisääntelyn huomioon ottaminen nykyistä paremmin

- Hallitusohjelmassa linjattu toimia, joilla edistettäisiin yli 55 vuotiaiden työllisyyttä
  - Esitetään 55 vuotta täyttäneille omaa, subjektiivista 70 prosentin palkkatukea
- → 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki
  - Tuki myönnettäisiin ilman harkintaa → valtiontukisääntelyn ulkopuolista tukea → tukea voi myöntää rajoituksetta myös taloudelliseen toimintaan

Palkkatuen kohderyhmään ehdotetut muutokset

- Kohderyhmät pääosin entiset, mutta jossain määrin kohderyhmiä rajataan ja tukea suunnataan vaikeammin työllistyville kohderyhmille
- Ammatillisen osaamisen parantamiseen suunnatun tuen ulkopuolelle jäisivät esim. yli 25 vuotiaat nuoret vastavalmistuneet, jotka eivät täyttäisi 6 kk työttömyysvaatimusta
  - Ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella myönnettävän tuen kohderyhmä on pyritty rajaamaan komission ryhmäpoikkeusasetuksen kohderyhmään ja näin ohjaamaan tuen käyttämistä ryhmiin, jotka olleet aliedustettuna palkkatuetussa työssä (nuoret alle 25 v. sekä yli 55 vuotiaat)
- Käytössä kuitenkin muut tukimuodot

Palkkatuen määrä ja kesto

- Palkkatuen määrä ehdotetaan yhtenäistettäväksi
- Tuen määrä ammatillisen osaamisen parantamiseen olisi työttömyyden kestosta riippumatta aina 50 % (nykyisin 30, 40 tai 50 % riippuen työttömyyden kestosta)
- Alentuneen työkyvyn perusteella maksettavan tuen määrää ehdotetaan korotettavaksi 70 prosenttiin (nykyisin 50 %)
- Toisaalta tuettaviin kustannuksiin ei enää sisällytettäisi palkan sivukuluja eikä lomarahaa

- Palkkatuen kesto lyhenisi nykyisestä 6/12 kk:sta 5/10 kk:een
  - Alle vuoden työttömänä olleelle tuki voidaan myöntää 5 kk:ksi
- 60 vuotta täyttäneiden pitkään työttömänä olleiden tukijaksoa voitaisiin jatkaa 24 kk kerrallaan.
- Oppisopimuskoulutukseen tukea voi myöntää koko koulutuksen keston ajaksi

Jäähysäännön muuttaminen

- Nykyisin palkkatuen enimmäiskeston tultua täyteen, uusi palkkatuki samasta henkilöstä voidaan myöntää, kun tämä on ollut työttömänä työnhakijana vähintään 10 kuukautta viimeisten 12 kuukauden aikana. Palkkatuen myöntäminen uudelleen samasta henkilöstä on kuitenkin mahdollista, kun 24 kuukautta on kulunut edellisen palkkatukijakson päättymisestä.
- Edellä kuvattu henkilöasiakkaaseen perustuva jäähysääntö ehdotetaan kumottavaksi.

→ palkkatuki samasta henkilöstä voitaisiin myöntää välittömästi edellisen tukijakson päätyttyä, mikäli henkilö kuuluisi edelleen palkkatuen kohderyhmään

→Tuen myöntäminen uudelleen samalle työnantajalle olisi mahdollista tietyn määräajan jälkeen

- määräajaksi ehdotetaan kolmea vuotta; aika perustuu de minimis –sääntelyyn, jossa tuen kasautumista tarkastellaan kolmen verovuoden jaksoissa.

Työnantajaan liittyvät palkkatuen myöntämisen edellytykset

- Kotitaloudet jäämässä pois työantajina; luonnollinen henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, voisi kuitenkin saada palkkatukea (esim. Tmi); käyttö ollut vähäistä
- Taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnettäisiin pääsääntöisesti ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena.
- 60 vuotta täyttäneestä pitkään työttömänä olleesta henkilöstä myönnettävä palkkatuki sekä oppisopimuskoulutukseen myönnetty palkkatuki, joihin palkkatuki taloudellista toimintaa harjoittavalle työnantajalle myönnettäisiin de minimis -tukena.
  - Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuki myönnetään nykyisinkin de minimis –tukena elinkeinotoimintaa harjoittaville työnantajille.
- Myös 100 prosentin palkkatukea myönnettäisiin de minimis –tukena, jos järjestö harjoittaa taloudellista toimintaa, jolla olisi vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan → kauppavaikutuksen arviointi
  - muutos nykytilaan verrattuna; kaventaisi laajaa taloudellista toimintaa harjoittavien järjestöjen 100 % tuen saantimahdollisuuksia
  - Toisi tuen piiriin työnantajia, jotka eivät aiemmin ole voineet saada 100 prosentin tukea, koska harjoittavat elinkeinotoimintaa
- Työnantajan takaisinottovelvoitteen vaikutuksiin lievennyksiä → helpotetaan mahdollisuuksia palkata palkkatuella

Kauppavaikutuksen arviointi

- Ehdotettu, että poistetaan nykyinen elinkeinotoiminnan käsite julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetusta laista (916/2012) ja korvataan se taloudellisen toiminnan käsitteellä
- 100 % palkkatuen ja työllisyyspoliittisen avustuksen osalta arvioitaisiin kuitenkin, onko toiminnalla vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- Kauppavaikutuksen arviointiin vaikuttavista seikoista säädettäisiin tarkemmin VN asetuksella
- Edellä mainittua sääntelyä tarvitaan erottelemaan valtiontukisääntelyn soveltamisalaan kuuluvat taloudelliset edut sellaisista eduista, joihin ei sovelleta valtiontukisääntelyä. Esimerkiksi 100 % palkkauskustannusten kompensaatio ei ole mahdollista muutoin kuin valtiontukisääntelyn ulkopuolisena tukena tai de minimis –tukena.
- Kauppavaikutuksen arviointiin ei ole yleispäteviä komission antamia kriteerejä ja asiaan liittyy paljon tulkinnanvaraisuutta. Jotta soveltaminen olisi tehokasta ja yhdenmukaista, on käytännössä tarpeen määrittää selkeät kriteerit kauppavaikutuksen arvioinnille.

Prosessien yksinkertaistaminen

Tavoitteena prosessin sujuvoittamisesta, kun byrokratia vähenee. Esim.

- tulotietorekisterin hyväksikäyttö mahdollista
- ei tarvitse selvitellä sivukuluja
- ei tarvitse pyytää säännönmukaisesti lääkärintodistusta alentuneesti työkykyisien jatkohakemuksiin
- ei tarvitse selvitellä kauppavaikutusta, muiden kuin järjestöjen 100 prosentin tuessa ja työvoimapoliittisessa avustuksessa (tuki taloudelliseen toimintaa automaattisestti de minimis)

→ päätösten ja jatkopäätösten tekeminen on sujuvampaa ja erityisesti tuen haku- ja maksatusprosessi nopeutuu

Sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoaminen

- Lailla ollut vähäinen työllistämismerkitys; tukipäätöksiä vuosittain vain yksittäisiä
- Sosiaalisia yrityksiä 20
- Jatkossa yritykset voisivat saada palkkatukea samoin ehdoin kuin muutkin yrityksen

Tulotietojärjestelmää koskevan lain muutokset – Huom! Yhteensovitustarve

- Lakiehdotukset 3. ja 4. koskevat tulotietojärjestelmää koskevan lain muutostarpeita
- TE-toimistolle, ELY-keskukselle ja KEHA-keskukselle tulisi voida luovuttaa tulorekisterin tietoja myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetun 7 a luvussa tarkoitetun 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen sekä kunnalle velvoitetyöllistämisestä myönnettävän tuen toimeenpanoa varten
- Parhaillaan vireillä toinen tulotietojärjestelmää koskeva lakiuudistus HE 123/2022, jossa liitelaki 4. (679/2022) ehdotetaan kumottavaksi (samoin kuin laki 22/2022)

- Viimeksi hyväksyttävä lakiehdotus tulee yhteensovittaa ensiksi hyväksytyn kanssa
  - Oletus, että HE 123/2022 hyväksytään aiemmin